

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

เมื่อพิจารณาคำกริยาในภาษาไทยบางคำ เช่น ขริบ แท้ง ในประโยคต่อไปนี้

- 1ก. น้อยขริบกระดาก
- ข. น้อยขริบกระดากด้วยกรรไกร
- 2ก. ภรรยาคุณแท้งคะ
- ข. ภรรยาคุณแท้งลูกคะ

จะเห็นว่าประโยค 1ก. มีความหมายเหมือนกับประโยค 1ข. แม้ว่าในประโยค 1ก. จะไม่มีบุพบทวลี ด้วยกรรไกร ปรากฏอยู่เช่นเดียวกับประโยค 1ข. แต่ก็มีความหมายของบุพบทวลีนี้เป็นนัยอยู่ว่า ขริบด้วยกรรไกร ในทำนองเดียวกัน ประโยค 2ก. ก็มีความหมายเหมือนกับประโยค 2ข. แม้ว่าในประโยค 2ก. นั้น คำกริยา แท้ง จะไม่มีคำนาม ลูก ปรากฏตามหลัง แต่ก็มีความหมายว่า แท้งลูก เช่นเดียวกับประโยค 2ข. //

การที่คำกริยามีความหมายของคำนาม หรือ บุพบทวลีแฝงอยู่ ทั้งที่ไม่ปรากฏคำนามหรือ บุพบทวลี นั้นในประโยค เจฟฟรีย์ เอส กรูเบอร์ (Jeffrey S. Gruber)¹ อธิบายว่าเป็นเพราะกระบวนการทางอรรถศาสตร์กระบวนการหนึ่ง คือ การรวมความหมาย (Incorporation) สำหรับคำกริยา ขริบ กระบวนการนี้ได้รวมความหมายของบุพบทวลี ด้วยกรรไกร เข้าไว้กับความหมายของคำกริยา ทำให้บุพบทวลีนี้ไม่ปรากฏรูปในประโยค แต่คำกริยาก็ยังคงมีความหมายว่า ขริบด้วยกรรไกร คำกริยา แท้ง ก็เช่นเดียวกัน กระบวนการรวมความหมายได้รวมความหมายของคำนาม ลูก เข้าไว้กับความหมายของคำกริยา ทำให้คำนาม

¹Jeffrey S. Gruber, Lexical Structures in Syntax and Semantics (Amsterdam: North-Holland Publishing Company, 1976), pp. 9-34.

ลูก ไม่ปรากฏในประโยค แต่คำกริยาก็ยังคงมีความหมายว่า แท้งลูก

ลักษณะที่เรียกว่า การรวมความหมาย ซึ่งเกิดกับคำกริยาต่าง ๆ นี้ ยังมีความแตกต่างกันออกไป เช่น การรวมความหมายที่เกิดกับคำกริยา ขริบ และ แท้ง มีลักษณะเป็นกระบวนการที่ไม่บังคับใช้ กล่าวคือ อาจเกิดกระบวนการนี้กับคำกริยาทั้ง 2 หรือไม่เกิดก็ได้ ในกรณีที่เกิดกระบวนการรวมความหมาย บุพบทวลี ด้วยกรรไกร และ คำนาม ลูก จะถูกรวมเข้าไว้กับความหมายของคำกริยา ขริบ และ แท้ง ตามลำดับ และไม่ปรากฏรูปในประโยค ดังในประโยค 1ก. และ 1ข. ในกรณีที่ไมเกิดกระบวนการรวมความหมาย บุพบทวลี ด้วยกรรไกร และคำนาม ลูก จะปรากฏรูปในประโยคร่วมกับ คำกริยา ขริบ และ แท้ง ตามลำดับได้ ดังในประโยค 1ข. และ 2ข.

การรวมความหมายที่เกิดกับคำกริยาอื่น ๆ บางคำ เช่น โหม่ง มีลักษณะที่บังคับใช้ เช่น ในประโยค

วิชัยโหม่งลูกฟุตบอล

คำกริยา โหม่ง ในประโยคข้างบนนี้ มีความหมายเป็นนัยอยู่ว่า โหม่งด้วยหัว แสดงว่า จะต้องเกิดการรวมความหมายขึ้นกับคำกริยานี้ รวมความหมายของบุพบทวลี ด้วยหัว เข้าไว้กับความหมายของคำกริยา และบุพบทวลี ด้วยหัว นี้ ปรากฏในประโยคไม่ได้ เพราะในภาษาไทย ไม่มีประโยค

* วิชัยโหม่งลูกฟุตบอลด้วยหัว

ดังนั้น กระบวนการรวมความหมายจึงบังคับใช้สำหรับคำกริยานี้ //

ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าในภาษาไทยมีกระบวนการทางอรรถคำสัตรดังกล่าวนี้อยู่มาก และยังไม่เคยมีผู้ศึกษามาก่อน จึงสนใจที่จะศึกษาการรวมความหมายในคำกริยาภาษาไทยว่ามีลักษณะอย่างไร และแบ่งเป็นประเภทได้กี่ประเภท

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาลักษณะการเกิดของการรวมความหมายในคำกริยาภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ในข้อ 1.4 ว่ามีกี่ประเภท และแต่ละประเภทมีลักษณะอย่างไร

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในแง่การระหว่างคำกริยากับความหมายของคำนาม หรือกับความหมายของคำนามในพบทวลีที่เกี่ยวข้องกับการรวมความหมาย และแบ่งประเภทของการรวมความหมายตามการก

1.3 สัมมูลฐานของการวิจัย

ในภาษาไทยมีกระบวนการรวมความหมายในคำกริยา และกระบวนการนี้แบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามลักษณะการเกิดของการรวมความหมาย และตามการก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.4.1 ศึกษาเฉพาะการรวมความหมายในคำกริยา
- 1.4.2 ศึกษาเฉพาะคำกริยาในภาษาไทยกรุงเทพฯ
- 1.4.3 ศึกษาเฉพาะคำกริยาที่รวมความหมายของคำนามหรือพบทวลีซึ่งมีความสัมพันธ์ทางการกกับคำกริยา

คำกริยาที่มีการรวมความหมายนั้น อาจละรวมความหมายของคำ หรือวลีชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำนามหรือพบทวลี เช่น รวมความหมายของคำวิเศษณ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- วิจัยปีนเขา
- วิจัยปีนขึ้นเขา
- วิจัยปีนลงจากเขา

คำกริยา ปีน นั้น อาจละ ปีนขึ้น หรือ ปีนลง ก็ได้ แต่ถ้าไม่มีคำวิเศษณ์แสดงทิศทาง การปีนในประโยค เช่น ในประโยคที่ 1 จะมีความหมายว่า ปีนขึ้น เท่านั้น คำกริยา ปีน จึงเป็นคำกริยารวมความหมายของคำวิเศษณ์ ขึ้น

- คำกริยาบางคำรวมความหมายของวลีที่แสดงจุดประสงค์ เช่น
- น้อยตากผ้า
- น้อยตากกล้วย

คำกริยา ตาก ในประโยคทั้ง 2 นี้มีความหมายที่แสดงจุดประสงค์แฝงอยู่ว่า ตากให้แห้ง คำกริยา ตาก จึงเป็นคำกริยารวมความหมายของวลีที่แสดงจุดประสงค์

คำกริยาที่รวมความหมายของคำหรือวลีชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำนามหรือบุพบทวลี
ดังในตัวอย่างข้างบนนี้ ผู้วิจัยจะไม่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

1.4.4 คำกริยาที่นำมาศึกษานี้จะศึกษา เฉพาะความหมายหลักหรือความหมายประจำ
ของคำกริยาเท่านั้น ไม่รวมไปถึงความหมายที่ได้จากการนำเอาลักษณะบางอย่างของความหมาย
หลักมาใช้เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนขึ้น แต่ไม่ได้มีความหมายตรงตามความหมายหลักนั้น เช่น
แท้ง ความหมายหลักก็คือ "สิ้นสุดการตั้งครรภ์ก่อนกำหนดคลอดโดยที่ทารกในครรภ์ไม่สามารถ
มีชีวิตอยู่ได้"¹ เช่นในประโยค

มาลินีแท้งลูก

มีการนำคำนี้มาใช้ในความหมายอื่น เช่น

กฎหมายฉบับนี้แท้งแล้ว

ความหมายในประโยคนี้นี้ไม่ตรงตามความหมายเดิม แต่ใช้คำว่า แท้ง เพื่อเปรียบเทียบว่า ร่าง
กฎหมายฉบับนี้ไม่ทันนำออกมาใช้ เพียงแต่เล่นอูไปก็ถูกคัดค้านไม่ยอมรับแล้ว เหมือนกับการแท้งที่
เด็กยังไม่ทันคลอดก็ตาย เสียก่อน

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1.5.1 สืบค้น หนังสือ บทความ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการรวมความหมาย

1.5.2 เก็บข้อมูลคำกริยารวมความหมาย จากตัวผู้วิจัยเอง และคัดลอกจาก

คำกริยาในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525

1.5.3 วิเคราะห์ข้อมูล

1.5.4 แบ่งประเภทการรวมความหมายตามลักษณะการเกิดของการรวมความหมาย

1.5.5 แบ่งประเภทการรวมความหมายประเภทต่าง ๆ ที่ได้จากข้อ 1.5.4

เป็นประเภทย่อยตามการที่ เกี่ยวข้องกับการรวมความหมาย

1.5.6 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอนะ

¹พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หน้า 407.

1.6 ประโยชนที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทำให้เห็นลักษณะของคำกริยาในภาษาไทยในอีกแง่หนึ่งที่ยังไม่มีการศึกษามาก่อน

1.6.2 เป็นประโยชน์ในด้านการแปล ทั้งนี้เพราะคำกริยาที่มีการรวมความหมายในภาษาอังกฤษอาจตรงกับคำกริยาที่ไม่มีการรวมความหมายในภาษาไทย และในทำนองเดียวกัน คำกริยาที่ไม่มีการรวมความหมายในภาษาอังกฤษ เวลาแปลเป็นภาษาไทย อาจต้องใช้คำกริยาที่มีการรวมความหมาย ดังนั้น การแปลคำกริยา บางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องแปลทุกตัว ถ้าคำกริยานั้นในภาษาอังกฤษไม่มีการรวมความหมาย แต่ในภาษาไทยเป็นคำกริยา รวมความหมาย หรืออาจต้องเติมคำบางคำลงไป ถ้าคำกริยานั้นในภาษาอังกฤษเป็นคำกริยา รวมความหมาย แต่ในภาษาไทยไม่รวมความหมาย

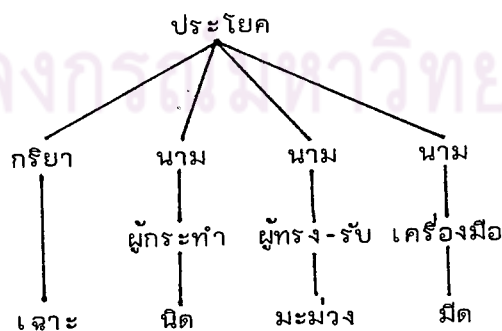
1.6.3 เป็นตัวอย่างในการศึกษาคำประเภทอื่น ๆ ที่มีการรวมความหมาย เช่น คำนาม เป็นต้น

1.7 คำจำกัดความของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

การก การกมี 2 ระดับ คือ การกในโครงสร้างวลี และการกในโครงสร้างผิว การกในโครงสร้างวลี หมายถึง ความสัมพันธ์ทางอรรถ-วากยสัมพันธ์ (Semantics-syntactic Relation) ระหว่างคำนามและคำกริยาในประโยค ตัวอย่างเช่น ประโยค

นิต เจาะมะม่วงด้วยมีด

โครงสร้างวลีของประโยคนี้แสดงได้ดังนี้

แผนภูมิต้นไม้นี้แสดงว่า ประโยคนี้ประกอบด้วยคำกริยา เจาะ และคำนาม 3 คำที่มีความสัมพันธ์แบบการกกับคำกริยา คือ นิต มีความสัมพันธ์กับคำกริยาในฐานะผู้กระทำ มะม่วง มีความสัมพันธ์

กับคำกริยาในฐานะผู้ทรง-รับ และ มีด มีความสัมพันธ์กับคำกริยาในฐานะเครื่องมือ ความสัมพันธ์แบบนี้เป็นความสัมพันธ์ที่คงที่และอยู่ในโครงสร้างลึก ซึ่งเมื่อการกเหล่านี้ปรากฏในโครงสร้างผิว จะมีกฎมาจัดตำแหน่งประธาน (Subject Formation Rules) กฎนี้จะย้ายคำนามคำใดคำหนึ่งไปเป็นประธานของประโยค เช่น ย้าย มีด ไปเป็นประธาน และการกบางการก เช่น เครื่องมือ ก็จะมีกฎซึ่งเลือกคำบุพบท หรือ คำบอกการก (Case Marker) ที่ถูกต้องติดไว้ข้างหน้าการก ในตัวอย่างข้างบนนี้ การกเครื่องมือเมื่อปรากฏในโครงสร้างผิวจะมีคำบอกการก ด้วย นำหน้า ทำให้เกิดเป็นบุพบทวลี ด้วยมีด

การศึกษาการรวมความหมายของคำนามหรือบุพบทวลีในคำกริยาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ในกรณีที่รวมความหมายของบุพบทวลี จะหมายถึงรวมทั้งส่วนที่เป็นคำบุพบท หรือ คำบอกการก และการก เช่น คำกริยา เฉาะ ซึ่งรวมความหมายของการกเครื่องมือ เนื่องจากเราสามารถพูดว่า

มีดเฉาะมะม่วง

โดยที่ยังคงมีความหมายแฝงอยู่ว่า เฉาะด้วยมีด กระบวนการรวมความหมายก็จะรวมทั้งคำบุพบท ด้วย และคำนาม มีด ไว้ในคำกริยา

อรรถลักษณะ หมายถึง ความหมายย่อยที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นความหมายของคำแต่ละคำ อรรถลักษณะนี้มีทั้งอรรถลักษณะที่บอกหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์ (Syntactic Markers) เช่น บอกว่าเป็น คำนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ เป็นต้น และอรรถลักษณะที่บอกความหมาย (Semantic Markers) เช่น บอกว่าเป็น สิ่งมีชีวิต มนุษย์ สัตว์ เป็นต้น การกซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยานั้นจัดว่าเป็นอรรถลักษณะชนิดหนึ่ง เช่น คำนาม น้อย ในประโยค น้อยเดิน มีความสัมพันธ์กับคำกริยา เดิน ในฐานะผู้กระทำกริยา หรืออีกนัยหนึ่งกล่าวว่า มีการกผู้กระทำ การกดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นอรรถลักษณะ นอกจากการกแล้ว ยังมีอรรถลักษณะอื่น ๆ อีกที่อาจกล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เช่น [+คม] อรรถลักษณะชนิดนี้เป็นอรรถลักษณะที่บอกความหมายเฉพาะของคำ (Distinguishers) แตกต่างจากอรรถลักษณะหลัก (Semantic Markers) เช่น [+สิ่งมีชีวิต] [+มนุษย์] ซึ่งเป็นอรรถลักษณะทางความหมายที่อาจเกิดกับคำทั่วไปในคลังคำ